

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 30 marca 2023 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w N. odmówił M. M. (1) umorzenia należności likwidowanego funduszu alimentacyjnego z tytułu wypłaty świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz 5 % opłaty na pokrycie kosztów związanych z działalnością funduszu kwocie 31.409,15 zł.

W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, że sytuacja w jakiej znalazł się ubezpieczony jest trudna i wyklucza jednorazowe uregulowanie całości zadłużenia. Brak jest jednak podstaw do stwierdzenia, że stan ten wyczerpuje ustawowe przesłanki umorzenia należności alimentacyjnych. Z danych Zakładu wynika, że w przeszłości ubezpieczony był zgłoszony do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego. Za około 5 lat będzie w wieku emerytalnym i może mieć emeryturę, z której możliwa będzie spłata należności w formie dobrowolnych wpłat lub w ramach egzekucji. W elektronicznym rejestrze ksiąg wieczystych figuruje jako właściciel lokalu mieszkalnego o pow. 48,79 m² objętego księgą wieczystą nr (...). W dziale III widnieje wpis dotyczący wszczęcia egzekucji należności pieniężnej w sprawie (...) z wniosku (...) sp. z o.o. Do egzekucji przyłączył się Likwidator Funduszu Alimentacyjnego. Na nieruchomości ustanowiona jest też hipoteka umowna na rzecz Miasta Ł.. Ubezpieczony ma więc majątek nieruchomy, który również może być przedmiotem egzekucji, jeżeli będzie się uchylać od dalszej spłaty zadłużenia. Umorzenie zadłużenia byłoby działaniem przedwczesnym.

Dalej organ rentowy wskazał, że konieczność spłaty zadłużenia jest konsekwencją tego, że ubezpieczony nie wywiązywał się z nałożonego przez sąd obowiązku alimentacyjnego. Trudna sytuacja materialna nie zwalnia z obowiązku zwrotu wypłaconych w zastępstwie ubezpieczonego świadczeń z funduszu alimentacyjnego. Brak dostatecznych dochodów nie wyczerpuje przesłanek umorzenia należności.

W konkluzji ZUS stwierdził, że w przypadku ubezpieczonego zachodzą przesłanki wymienione w art. 68 ust. 1 ustawy o świadczeniach rodzinnych związane z trudną sytuacją materialną i zdrowotną. Całość okoliczności występujących w sprawie nie uzasadnia jednak umorzenia należności. Nie zaistniał szczególny przypadek czy zdarzenie losowe, które trwale wykluczałyby spłatę zadłużenia.

(decyzja – k. 255-258 plik VI załączonych do sprawy akt organu rentowego)

Odwołanie od w/w decyzji wniósł M. M. (1) wnosząc o jej zmianę poprzez umorzenie spornych należności. W uzasadnieniu podniósł, że znajduje się w bardzo trudnej sytuacji życiowej, w tym zdrowotnej. Podkreślił, że zmaga się z szeregiem chorób, które uniemożliwiają mu normalną egzystencję. Utrzymuje się z pomocy MOPS, która nie jest jednak wystarczająca by zapewnić mu godne życie i możliwość spłaty zadłużenia z funduszu alimentacyjnego, dlatego wniósł o umorzenie powstałych zaległości.

(odwołanie – k. 3-3 verte)

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie podnosząc argumentację jak w zaskarżonej decyzji.

(odpowiedź na odwołanie – k. 5-7)

Na rozprawie dniu 14 grudnia 2023 roku wnioskodawca poparł odwołanie, zaś pełnomocnik wniósł o jego oddalenie.

(końcowe stanowiska stron – rozprawa z dnia 14 grudnia 2023 roku e-protokół (...):31:36 – 00:32:20 – płyta CD – k. 33)

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

M. M. (1) urodził się w dniu (...).

(okoliczność bezsporna)

M. M. (1) jest rozwiedziony, ma pełnoletniego syna, nie utrzymują kontaktu.

(zeznania wnioskodawcy na rozprawie w dniu 14 grudnia 2023 roku e-protokół (...):29:54 – 00:31:36 w związku z e-protokół (...):21:21 – 00:27:24 – płyta CD – k. 33)

M. M. (1) już w przeszłości starał się o umorzenie należności likwidowanego funduszu alimentacyjnego. Prawomocnym wyrokiem z dnia 1 października 2020 roku wydanym w sprawie o sygn. akt VIII U 1607/20 Sąd Okręgowy w Łodzi, VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych po rozpoznaniu odwołania M. M. (2) od decyzji ZUS z dnia 18 maja 2020 roku oddalił je. Sąd Apelacyjny w Łodzi, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 13 maja 2021 roku (sygn. akt AUa 2134/20) utrzymał w mocy zaskarżony przez ubezpieczonego wyrok Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 1 października 2020 roku i oddalił złożoną przez niego apelację.

(okoliczności znane Sądowi z urzędu na podstawie danych ustalonych z systemu Sędzia – 2)

Orzeczeniem z dnia 23 sierpnia 2023 roku wnioskodawca został zaliczony do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności. Orzeczenie wydano na stałe. Niepełnosprawność istnieje – nie da się ustalić. Ustalony stopień niepełnosprawności datuje się od 1 stycznia 2015 roku. Ponadto, wnioskodawca wymaga – wg. – wskazań lekarza prowadzącego odpowiedniego zatrudnienia w warunkach chronionych, wymaga konieczności zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze oraz pomoce techniczne, ułatwiające funkcjonowanie danej osoby, wymaga korzystania z systemu środowiskowego wsparcia w samodzielnej egzystencji, przez co rozumie się korzystanie z usług socjalnych, opiekuńczych, terapeutycznych i rehabilitacyjnych świadczonych przez sieć instytucji pomocy społecznej, organizacje pozarządowe oraz inne placówki, spełnia przesłanki określone w art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym.

(orzeczenie – 29-29 verte, zeznania wnioskodawcy na rozprawie w dniu 14 grudnia 2023 roku e-protokół (...):29:54 – 00:31:36 w związku z e-protokół (...):08:19 – 00:21:21 – płyta CD – k. 33)

Wnioskodawca nie ma przyznanego prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy.

(zeznania wnioskodawcy na rozprawie w dniu 14 grudnia 2023 roku e-protokół (...):29:54 – 00:31:36 w związku z e-protokół (...):08:19 – 00:21:21 – płyta CD – k. 33)

Z oświadczenia o stanie rodzinnym i majątkowym oraz sytuacji materialnej wynika, że wnioskodawca utrzymuje się z zasiłku stałego w wysokości 719 zł miesięcznie. Otrzymuje pomoc z PCK, korzysta ze Szlachetnej Paczki. Wnioskodawca posiada mieszkanie własnościowe o pow. 48 m². W dziale III księgi wieczystej widnieje wpis dotyczący wszczęcia egzekucji należności pieniężnej w sprawie (...) z wniosku (...) Sp. z o.o. Do egzekucji przyłączył się Likwidator Funduszu Alimentacyjnego. Na nieruchomości ustanowiona jest hipoteka umowna na kwotę 219.144 zł na rzecz Miasta Ł.. Od września 2020 roku wnioskodawca spłaca zadłużenie w ramach okresowych układów ratalnych po 50 zł miesięcznie. W prowadzeniu gospodarstwa domowego i płaceniu rachunków pomaga mu matka, która ma 86 lat. Wnioskodawca ponosi stałe wydatki związane z utrzymaniem (miesięczne): czynsz w kwocie 530 zł, opłaty eksploatacyjne w kwocie 97 zł, koszty leczenia w kwocie 500 zł.

(wydruk treści księgi wieczystej – k. 45-47, oświadczenie – k. 235-241 plik VI załączonych do sprawy akt organu rentowego, zeznania wnioskodawcy na rozprawie w dniu 14 grudnia 2023 roku e-protokół (...):29:54 – 00:31:36 w związku z e-protokół (...):08:19 – 00:27:24 – płyta CD – k. 33)

Wnioskodawca nie posiada gospodarstwa rolnego, maszyn, urządzeń, środków transportu (samochodu), wierzytelności.

(oświadczenie – k. 235-241 plik VI załączonych do sprawy akt organu rentowego, zeznania wnioskodawcy na rozprawie w dniu 14 grudnia 2023 roku e-protokół (...):29:54 – 00:31:36 w związku z e-protokół (...):08:19 – 00:21:21 – płyta CD – k. 33)

W przeszłości skarżący handlował książkami, materiałami piśmienniczymi. Wnioskodawca próbował podjąć pracę, z uwagi jednak na stan zdrowia nie jest to możliwe. Ma niesprawne dłonie – stwierdzono u niego demielinizacyjno – aksonalne uszkodzenie wł. ruchowych i czuciowych n. pośrodkowego prawego dystalnie w stosunku do nadgarstka, z powodu którego wnioskodawca także kiepsko sypia, ma problemy z kręgosłupem. Jest po kilku operacjach, ma wymienione biodra, stwierdzono u niego także chorobę nowotworową – szpiczaka. Leczy się w (...). Bierze insulinę, korzysta z plastrów przeciwbólowych zawierających morfinę.

(dokumentacja medyczna – wynik badania (...) z 17.12.2019 r., wynik MR kręgosłupa szyjnego z 18.11.2023 r. – k. 28, k. 30-30 verte)

W dniu 6 lutego 2023 roku wnioskodawca złożył do ZUS wnioski o umorzenie należności likwidowanego funduszu alimentacyjnego. W uzasadnieniu zwrócił uwagę na stale pogarszającą się sytuację materialną i zdrowotną. Podniósł, że cierpi na wiele przewlekłych schorzeń, a leczenie nie przynosi efektów i jest kosztowne. Po ostatniej operacji kręgosłupa w dniu 18 stycznia 2023 roku wykryto u niego zmiany onkologiczne w kręgosłupie szyjnym. Podniósł też, że dług jest sprzed 27 lat, nigdy nie mógł bronić swoich praw, a decyzję w tym przedmiocie wydano zaocznie. Dlatego nie jest w stanie spłacić powstałego zadłużenia i wniósł o jego umorzenie.

(wniosek – k. 1-2 plik VI załączonych do sprawy akt organu rentowego)

Sąd ustalił powyższy stan faktyczny w całości w oparciu o dokumenty znajdujące się w aktach sprawy oraz w załączonych do sprawy aktach organu rentowego, które wzajemnie ze sobą korelowały tworząc spójną, logiczną całość. Dokumenty te nie były kwestionowane przez strony w zakresie ich autentyczności i treści, a zatem wynikające z nich okoliczności stanowiły podstawę dokonanych w sprawie ustaleń. Sąd oparł się także na zeznaniach ubezpieczonego, co do jego aktualnej sytuacji majątkowej, zdrowotnej, rodzinnej. Zebrane dowody nie nasuwają wątpliwości i pozwalają tym samym na wydanie rozstrzygnięcia.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie jest zasadne.

Zgodnie treścią art. 63 ust. 1 ustawy z dnia 28 listopada 2003r. o świadczeniach rodzinnych (Dz.U.2023.0.390), z dniem wejścia w życie tej ustawy (tj. od 1 maja 2004r.) fundusz alimentacyjny przechodzi w stan likwidacji.

Zgodnie zaś z ust. 3 likwidatorem funduszu jest Prezes Zakładu w zakresie spraw o świadczenia z funduszu, do których prawo powstało przed dniem wejścia w życie ustawy.

W myśl art. 67 tej ustawy, egzekucję należności z tytułu wypłaconych świadczeń z funduszu prowadzi się w dalszym ciągu aż do ich zaspokojenia. Organ egzekucyjny przekazuje likwidatorowi kwoty ściągnięte od osoby zobowiązanej do alimentacji, pozostałe po zaspokojeniu alimentów i należności z tytułu wypłaconej zaliczki alimentacyjnej. Wniosek o umorzenie lub zawieszenie egzekucji wymaga zgody likwidatora.

Zgodnie z art. 68 ust. 1 w/w ustawy, w szczególnie uzasadnionych przypadkach związanych z sytuacją zdrowotną lub rodzinną osoby, przeciwko której jest prowadzona egzekucja alimentów, lub osoby zobowiązanej do zwrotu bezpodstawnie pobranych świadczeń z funduszu, likwidator może umorzyć, rozłożyć na raty lub odroczyć termin płatności należności likwidowanego funduszu z tytułu wypłaconych lub bezpodstawnie pobranych świadczeń z funduszu.

Zdaniem sądu po stronie odwołującego zachodzi szczególnie uzasadniony przypadek usprawiedliwiający umorzenie obciążających go należności likwidowanego funduszu alimentacyjnego z tytułu wypłaty świadczeń z funduszu alimentacyjnego.

Za szczególnie uzasadniony przypadek można bowiem uznać tylko taki, kiedy to wszystkie względy przemawiają za umorzeniem w danej sprawie należności alimentacyjnych. Taki zaś po stronie odwołującego się w istocie zachodzi.

Jak wskazał Sąd Najwyższy w uzasadnieniu postanowienia z dnia 18 maja 2022 r. (...) 512/21 LEX nr 3439031, użyty w powołanym przepisie zwrot „szczególnego przypadku” ma charakter klauzuli generalnej, które z natury mają charakter ogólny, a ich zastosowanie jest ściśle uzależnione od konkretnych okoliczności faktycznych. Ocena zastosowania przepisów zawierających klauzule generalne (zwroty niedookreślone) zależy bowiem od całokształtu występujących w sprawie okoliczności, a norma o charakterze klauzuli generalnej nie uprawnia do stawiania jednej wiążącej wykładni. Ocena ta należy więc przede wszystkim do sądów powszechnych (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 28 lutego 2011 r., I UK 367/10, LEX nr 811830 oraz z dnia 12 maja 2020 r., I UK 162/19, LEX nr 3188137).

W licznych orzeczeniach przyjęto, że za przypadki szczególnie uzasadnione, związane z sytuacją zdrowotną lub rodzinną zobowiązanego, które umożliwiają poddane kontroli sądowej umorzenie należności zlikwidowanego funduszu alimentacyjnego, należy uznać - niezależne od zobowiązanego alimentacyjnie - sytuacje losowe lub nadzwyczajne, które sprawiają, że nie jest on w stanie na bieżąco, ani w dającej się przewidzieć perspektywie, regulować obciążających go zaległości alimentacyjnych bez uszczerbku dla jego zdrowia oraz naruszenia istotnych dóbr najbliższych członków jego rodziny (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 września 2018 r., I UK 400/17, LEX nr 2558699). Co warte podkreślenia, przesłanki do umorzenia należności na rzecz funduszu alimentacyjnego nie wyczerpuje również sam fakt, iż zadłużenie jest większe niż możliwości zarobkowe i majątkowe zobowiązanego do alimentacji, co prowadzi do niemożliwości zaspokojenia podstawowych jego potrzeb bytowych. Brak stałych dochodów i związana z tym trudna sytuacja materialna jest bowiem okolicznością dotyczącą wszystkich dłużników alimentacyjnych, gdyż uruchomienie funduszu alimentacyjnego następowało tylko wówczas, gdy dłużnik nie miał majątku ani dochodów podlegających egzekucji (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 24 marca 2022 r. III AUa 390/21 LEX nr 3438275). A. zobowiązany, który posiada realne możliwości choćby częściowej lub rozłożonej w czasie spłaty długów alimentacyjnych, nie powinien być premiowany umorzeniem należności zlikwidowanego funduszu alimentacyjnego z tytułu biernej postawy lub bezzasadnego oczekiwania, że jego długi alimentacyjne zostaną umorzone kosztem stron lub innych uczestników systemu ubezpieczeń społecznych z uszczupleniem funduszy tego systemu (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 6 marca 2007 r., I UK 289/06, LEX nr 936838; z dnia 6 sierpnia 2008 r., II UK 359/07, OSNP 2010, nr 1-2, poz. 18; z dnia 3 lutego 2010 r., I UK 270/09, LEX nr 585729; z dnia 10 listopada 2010 r., I UK 119/10, LEX nr 686798).

Analizując okoliczności niniejszej sprawy Sąd, odmiennie od stanowiska organu rentowego, doszedł do przekonania, że w sprawie zachodzą szczególne okoliczności uzasadniające umorzenie należności odwołującego wobec likwidowanego funduszu alimentacyjnego. Okoliczności te wynikają zarówno z sytuacji materialno – bytowej, jak i zdrowotnej odwołującego. Wnioskodawca jest dłużnikiem likwidowanego funduszu alimentacyjnego na kwotę 31.409,15 zł. Zdaniem sądu, ubezpieczony - jak wynika również z jego oświadczenia o stanie rodzinnym i majątkowym niewątpliwie znajduje się w trudnej sytuacji. Niemożność zaspokojenia należności Funduszu Alimentacyjnego odnosi się nie tylko do stanu bieżącego, ale także do perspektyw osoby zobowiązanej do świadczenia ze względu na wiek, stan zdrowia inne względy społeczne oraz znikome źródło przychodów na utrzymanie, zagrażające dalszej egzystencji poprzez niezapewnienie minimum socjalnego, jest realnie niemożliwe wywiązanie się ze zobowiązania wobec ZUS. Bezspornym jest, że jedynym źródłem utrzymania wnioskodawcy jest zasiłek stały w wysokości 719 zł miesięcznie. Ubezpieczony ponosi typowe miesięczne wydatki związane z utrzymaniem, czynsz w kwocie 530 zł, opłaty eksploatacyjne w kwocie 97 zł, koszty leczenia w kwocie 500 zł. Wnioskodawca posiada mieszkanie własnościowe o pow. 48 m². Na nieruchomości ustanowiona jest jednak hipoteka umowna na kwotę 219.144 zł na rzecz Miasta Ł.. Od września 2020 roku wnioskodawca spłaca zadłużenie w ramach okresowych układów ratalnych po 50 zł miesięcznie. Wnioskodawca korzysta także z pomocy z PCK i akcji Szlachetna Paczka. Sytuacja

odwołującego jest jak już podkreślono wyjątkowo trudna, bowiem jedynym źródłem utrzymania (na dzień wydania zaskarżonej decyzji) był zasiłek stały w kwocie 719 zł. Perspektywicznie, odwołujący będzie uprawniony do emerytury w niewiele wyższej wysokości, która to jednak kwota nie będzie umożliwiała mu spłaty należności względem ZUS mając na względzie podstawowe, codzienne utrzymanie. Pod uwagę należy wziąć także wiek odwołującego (60 lat). Z ustaleń sądu wprawdzie wynika, że w prowadzeniu gospodarstwa domowego i płaceniu rachunków pomaga odwołującemu matka, jednak i ona jest w podeszłym wieku i wymaga wsparcia. Odwołujący ponadto legitymuje się umiarkowanym stopniem niepełnosprawności. Przyznany stopień niepełnosprawności ma charakter stały (orzeczenie z dnia 23 sierpnia 2023 roku). Wnioskodawca wymaga konieczności zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze oraz pomoce techniczne, ułatwiające funkcjonowanie danej osoby, korzystania z systemu środowiskowego wsparcia w samodzielnej egzystencji, przez co rozumie się korzystanie z usług socjalnych, opiekuńczych, terapeutycznych i rehabilitacyjnych świadczonych przez sieć instytucji pomocy społecznej, organizacje pozarządowe oraz inne placówki, spełnia także przesłanki określone w art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym. Wnioskodawca nie posiada gospodarstwa rolnego, żadnych maszyn, urządzeń czy środków transportu (samochodu). Również stan zdrowia ubezpieczonego nie rokuje poprawy sytuacji materialnej. Ubezpieczony nie pracuje, a stan jego zdrowia nie pozwala mu na uzyskiwanie dochodów oraz podjęcie stałej pracy zarobkowej. Wnioskodawca ma niesprawne dłonie – stwierdzono u niego demielinizacyjno – aksonalne uszkodzenie wł. ruchowych i czuciowych n. pośrodkowego prawego dystalnie w stosunku do nadgarstka, z powodu którego kiepsko sypia, ma problemy z kręgosłupem. Rozpoznane u wnioskodawcy schorzenia mają charakter stały. U wnioskodawcy stwierdzono także chorobę nowotworową – szpiczaka. Skarżący leczy się w (...). Bierze insulinę, korzysta z plastrów przeciwbólowych zawierających morfinę. Powyższe twierdzenia wnioskodawcy zostały potwierdzone stosowną dokumentacją medyczną.

W przedstawionych okolicznościach Sąd doszedł do przekonania, że w sprawie zachodzi szczególnie uzasadniony przypadek, o którym mowa w przepisie art.68 ust.1 ustawy o świadczeniach rodzinnych pozwalający na umorzenie należności likwidowanego funduszu alimentacyjnego. W ocenie Sądu mając na uwadze w/w okoliczności, nie powinno budzić żadnych wątpliwości, że trudna sytuacja majątkowa wnioskodawcy, w powiązaniu z licznymi chorobami, uzasadnia umorzenie zaległości alimentacyjnych w całości. Podkreślenia wymaga, że w niniejszej sprawie całkowita wysokość zadłużenia wynosi 31.409,15 zł. Zaległości tej dłużnik na pewno nie jest w stanie uiścić, obiektywnie uwzględniając jego sytuację dochodową oraz choroby. Choroby, na które cierpi, w szczególności choroba nowotworowa nie rokują widoków na powrót do zdrowia, a co za tym idzie na powrót do aktywności zawodowej. Zdaniem sądu, wnioskodawca nie jest w stanie pokryć należności funduszu w jakimkolwiek zakresie bez dalszego pogorszenia sytuacji bytowej.

Stanowiska sądu nie zmienia także argument organu rentowego, iż wnioskodawca aktualnie spłaca sporne zadłużenie wykonując układ ratalny, po 50 zł miesięcznie, bowiem sytuacja odwołującego jest na tyle trudna, iż kwota 50,- zł stanowi istotne umniejszenie jego dochodów, pogarszając i tak już wyjątkowo niekorzystną sytuację.

Stąd też, Sąd doszedł do przekonania, że w sprawie zachodzi szczególnie uzasadniony przypadek, o którym mowa w przepisie art.68 ust.1 ustawy o świadczeniach rodzinnych pozwalający na umorzenie należności likwidowanego funduszu alimentacyjnego.

Dlatego też Sąd przychylił się do odwołania i na podstawie art.477¹⁴§ 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję i umorzył zadłużenie wnioskodawcy wobec likwidowanego funduszu alimentacyjnego w łącznej kwocie 31 409,15 zł.